

Frédéric Lenoir

Filozofija želje

Živjeti u bljeskovima

TIM press, Zagreb 2024.,
prev. Dubravka Celebrini

Francuski filozof, sociolog i povjesničar religija Frédéric Lenoir u svojoj knjizi *Filozofija želje. Živjeti u bljeskovima* istražuje složenu prirodu ljudske želje i njezinu ključnu ulogu u oblikovanju naših života. Djelo je objavljeno 2024. godine u izdanju TIM pressa. Knjiga *Filozofija želje. Živjeti u bljeskovima* sastoji se od tri velika poglavlja prožeta na 192 stranice: (1) »Neutaživa žed«, (2) »Kontrola želje«, te (3) »Živjeti u bljeskovima«.

U dalekom 17. stoljeću filozof Baruch de Spinoza zapisao je misao:

»Želja je sama bit čovjeka.« (Str. 7.)

Upravo tim riječima Frédéric Lenoir započinje svoj rad, usmjeravajući se na promišljanje o tome kakav bi život bio bez želja. Želja je jedan od ključnih pojmova u filozofiji, od antičkih vremena do suvremenih mislilaca, a Lenoir je obrađuje iz perspektive etike, psihologije i duhovnosti. Želja se u filozofiji razmatra na različite načine – od Platona, koji je smatrao da želja treba biti vodena razumom, preko Spinoze, koji govori o želji kao biti ljudskog bića (lat. *conatus*), pa do Schopenhauera, koji u želji vidi izvor patnje. Lenoir nastoji pronaći ravnotežu između prihvaćanja želja i njihove kontrole, naglašavajući važnost mudrog upravljanja vlastitim životnim težnjama.

Prvo poglavlje knjige, pod naslovom »Neutaživa žed«, sastoji se od sedam potpoglavlja koja se bave temeljnom ulogom želje u ljudskom životu. Autor ističe kako želja nije samo znak nedostatka nego vitalna snaga koja nas potiče na stvaranje, ljubav i osobni razvoj. Polazeći od Platonove ideje o želji kao izrazu manjka, Lenoir je promatra kroz filozofske, biološke, antropološke i sociološke perspektive. Poseban fokus stavlja na ulogu mozga – konkretno *strijatuma* – koji prirodno potiče stalnu težnju, što suvremeni mediji, reklame i društvene mreže često iskorištavaju. U kontekstu ljubavi, autor se oslanja na Platonovu Gozbu, gdje uspoređuje Aristofanovu priču o srodnim dušama s Diotiminim učenjem koje Sokrat prenosi. Po Lenoirovu tumačenju, Diotimina ljubav nije posjedovanje, već čežnja za onim što nam nedostaje. Citat »[o]no što nemamo, ono što nismo, ono što nam nedosta-

je: to su predmeti žudnje i ljubavi«, sažima tu filozofiju ljubavi kao duhovne težnje (str. 13). Lenoir povezuje ova filozofska promišljanja s otkrićima neuroznanosti, ističući ulogu dopamina u stvaranju nagona i ovisnosti. Nadalje, kroz teoriju mimetičke želje Renéa Girarda objašnjava zašto često žudimo za onim što žele drugi. Dovodeći Freudovu psihoanalizu u vezu s biologijom, analizira seksualnu želju i njezinu složenu ulogu u oblikovanju identiteta i odnosa.

Poglavlje »Kontrola želje« otvara se Epikurovom mišlju:

»Budimo zahvalni blaženoj prirodi koja je učinila da nužne stvari bude lako dosegnuti, a da teške stvari ne budu nužne!« (Str. 77.)

U središtu je pitanje kako upravljati željama kako bismo živjeli ispunjeno. Želja, po autorovu mišljenju, nije ni dobra ni loša – ona je pokretačka sila čiji ishod ovisi o smjeru u kojem je usmjerimo. Kada slijedi našu pravu prirodu, donosi radost; kada ne, vodi prema frustraciji i nesreći. Lenoir analizira kako su filozofi i religijske tradicije – od Aristotela i Epikura do stoika i budista – pokušavali oblikovati ili obuzdati želju pomoću razuma, umjerenosti, discipline i duhovne prakse. Istražuje i suvremene pristupe nadahnute tim učenjima, poput apstinencije, posta, solidarnosti i jednostavnog života kao odgovora na prekomjernu konzumaciju. Poglavlje poziva čitatelja na introspekciju i razlikovanje autentičnih želja od onih koje nameće društvo, naglašavajući da svjesno usmjeravanje vlastitih težnji može donijeti dublji osjećaj ispunjenja i unutarnjeg mira.

U završnom dijelu knjige, pod naslovom »Živjeti u bljeskovima«, Lenoir se oslanja na Spinozinu misao koja želju vidi ne kao nedostatak, već kao temeljnu životnu snagu – *conatus*, poriv za opstankom i razvojem. Za Spinozu, želja je svjesni pokretač čovjekove biti, a cilj nije njeno potiskivanje, već usmjeravanje prema pozitivnim afektima koji vode do trajne radosti. Lenoir ovu ideju nadograđuje Nietzscheovim stavom da želju ne treba gušiti, već je oplemeniti višim osjećajima poput ljubavi i zahvalnosti. Slično tome, Bergsonov koncept *élan vital* označava unutarnji kreativni impuls koji nas vodi prema ostvarenju vlastitog potencijala. Jung i ostali mislioci koje autor spominje također podupiru ideju jačanja životne energije kroz autentičnost i stvaralaštvo. Posebno se razmatra preoblikovanje ljubavne želje kroz tri dimenzije ljubavi: *eros* (strastvena žudnja), *philia* (prijateljstvo) i *agape* (bezuvjetna ljubav). Dok *eros* često proizlazi iz unutarnje praznine, *philia* i *agape* nude dublje, ispunjenije odnose. *Agape*, inspirirana biblijskim i duhovnim učenjima, stavlja ljubav i davanje u središte čovjekova postojanja. U tom

duhu, Lenoir se osvrće na Isusa kao »Učitelja želje«, kako ga naziva Françoise Dolto, te na mistične tradicije poput sufizma, gdje se ljubav promatra kao jedinstvena veza sa svime što postoji. Zaključno, autor poziva na preusmjeravanje želja prema većoj povezanosti, autentičnosti i duhovnoj ispunjenosti.

Zaključni dio knjige poziva čitatelja na introspekciju – kako prepoznati, pročistiti i usmjeriti vlastite želje prema dubljoj radosti i ispunjenju. Želja se prikazuje kao dvosjekli mač: može biti izvor sreće i stvaralaštva, ali i patnje i ovisnosti. Lenoir uspješno spaja teoriju i praksu, postavljajući važna pitanja: jesmo li gospodari svojih želja ili njihovi robovi? Možemo li ih pretvoriti u snagu koja nas vodi prema autentičnijem životu? Posebno dojmpljivi su dijelovi koji razotkrivaju utjecaj medija, društvenih mreža i konzumerizma na oblikovanje naših težnji. Najinspirativniji trenuci knjige dolaze iz filozofskih i duhovnih razmatranja – od Spinozina conatusa, preko Nietzscheove transmucije nagona, do mističnog traženja jedinstva i smisla. Lenoir ne nudi gotove odgovore, već nas potiče da sami istražimo vlastite želje i vrijednosti, pozivajući na svjesniji i ispunjeniji život.

Filozofija želje. Živjeti u bljeskovima izuzetno je inspirativno i intelektualno poticajno djelo koje nas uči kako bolje razumjeti i usmjeriti vlastite težnje. Lenoir vješto balansira između filozofske dubine i pristupačnosti, čineći ovu knjigu korisnom i za one koji su već upoznati s filozofijom, ali i za one koji tek počinju razmišljati o kompleksnosti ljudske želje. Knjiga nas podsjeća da je želja neizbježan dio ljudskog postojanja, ali da njezina snaga može biti konstruktivna ili destruktivna – ovisno o tome kako je usmjeravamo. Na kraju, Lenoir nas ostavlja s važnom porukom: istinsko ispunjenje ne dolazi iz neprekidnog zadovoljavanja impulsa, već iz prepoznavanja onoga što nas uistinu čini sretnima i povezanima sa sobom, drugima i svijetom.

Ivana Lalić Čičković

Osman Bakar

Al-Fārābī

Život, djela i značaj

Islamic Book Trust, Kuala Lumpur
²2025., prev. Nevad Kahteran

Djelo malezijskog filozofa Osmana Bakara *Al-Fārābī. Život, djela i značaj* jedan je od vrlo jasnih i sažetih uvoda u opus Abū Našra al-Fārābīja (oko 870. – 950.), u islamskoj tradiciji poznatoga kao *al-mu'allim al-thānī* – »Drugi učitelj« nakon Aristotela. Knjiga, prvi put objavljena 1987. godine, u proširenom obliku 2018. godine, a zatim u bosanskom prijevodu 2025. godine (novo drugo online izdanje), pruža sustavan pregled života, pisanog opusa i trajnog značenja ovoga ključnog mislioca islamske peripatetičke tradicije.

Knjiga je podijeljena u tri cjeline. Prvi dio donosi biografski prikaz al-Fārābījeva života, temeljen na klasičnim izvorima i suvremenoj historiografiji. Drugi dio nudi pregled njegovih glavnih djela i učenja, uključujući logiku, metafiziku, etiku, političku filozofiju i muzikologiju. Treći dio, dodan u drugom izdanju, sadrži izbor al-Fārābījevih mudrosti i izreka, čime se čitatelju omogućuje neposredan uvid u misaoni svijet samoga filozofa.

Autor posebno naglašava sintezu grčke filozofske baštine i islamskog objavnog horizonta. Al-Fārābī se prikazuje kao mislilac koji je, polazeći od Kur'ana i Sunneta, nastojao osmisliti intelektualni odgovor na helenističku filozofiju, provodeći njezinu »islamizaciju«. Njegov koncept *Vrlinskoga grada (al-Madīna al-fāḍila)* prikazan je kao spoj filozofskoga i proročkoga ideala, pri čemu vladar-filozof objedinjuje svjetovno i duhovno vodstvo.

Osobita pozornost posvećena je al-Fārābījevu razumijevanju znanosti i klasifikaciji znanja (*Iḥsā' al-'ulūm*), teoriji emanacije i hijerarhiji intelekta. Knjiga jasno pokazuje njegov utjecaj na kasnije islamske filozofe poput Ibn Sīnāe i Ibn Rušda te ističe njegovu ulogu u oblikovanju islamske epistemologije u duhu tevhida. Tekst je sažet, pregledan i pisan stilom koji spaja znanstvenu utemeljenost i esejističku čitljivost.

Bosanski prijevod Nevada Kahterana predstavlja značajan doprinos domaćoj filozofskoj i kulturnoj sredini. Prevoditelj je dosljedno primijenio standarde transliteracije arapskih termina (npr. h, ṣ, ṭ), čime je osigurana preciznost i jasnoća. Ključni pojmovi preneseni su vjerodostojno: *al-'aql al-fa'āl* kao »Aktivni